ГОДИНА XXXVII. ЦЕТИЊЕ, у суботу 19. јануара 1908. БРОЈ 3.

Цијена:
За **Црну Гору** на годину 8 круна, на по године 4 круне.
За **Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину** на годину 12 кр. на по године 6 круна.
За све остале земље годишње 20 франака у злату, на по године 10 франака у злату.
Претплата се прима само у годишњим и полугод. роковима.
Појединн број 20 пара.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ

Претплата се шаље поштанском упутницом, само и непосредно администрацији **„Гласа Црногорца“** на **Цетиње**, а коме је наручиље, г. **Вељку Рамадановићу**, К. Ц. агенту у **Котор**

Дописи се шаљу **Уредништву**. Рукописи се не враћају.

За огласе плаћа се: за сваку ријеч или за број од пет цифара по **4 паре** за први пут, а за сваки даљи пут по **2 паре**.

Власник: Државна Штампарија — **Излази суботом** — Одговорни уредник: **Филип Јерговић.**

Дворске и дипломатске вијести

— Њ. Кр. В. Господар повратио се с Тополице на Ријеку.

— Из Кана стижу гласови, да стање здравља Њ. Свј. Књажевића Стевана, по изјавама љекара специјалиста, даје добре наде.

— У понедјељник, 14. о. м., поводом рођендана Њ. В. Цара Вилхелма II. било је у овд. њемачком посланству честитање, које је примао њемачки министар г. Пилгрим-Балтаци. У име Њ. Кр. В. Господара честитао је генерал-ађутант г. бригадир Митар Мартиновић, а у име Књажевске Владе предсједник Министарског Савјета г. д-р Л. Томановић и начелник министарства иностраних дјела г. С. Рамадановић. На честитању су били и чланови дипломатског кора и многи државни великодостојници и виши чиновници. Због званичне короте војна музика није свирала пред посланством.

— Г. д-р Колушев, бугарски отправник паслова, повратио се из Дубровника.

— Г. Штајн, секретар царскоруског посланства, повратио се с госпођом и синчићем на Цетиње.

ЗАПИСНИК XVIII РЕДОВНЕ СЈЕДНИЦЕ ЦРНОГОРСКЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

држане 21. децембра 1907. год.

Предсједавао предсједник
Лабуд Гојнић
Секретар
Крсто Поповић

Почетак у 3 сата послије подне.

Од стране књ. Владе присутни г. г. министри: Др. Томановић, Војводић, Пламенац и Вукотић.

Предсједник отвара XVIII. редовну сједницу и вели, да је на дневном реду продужење начелног претреса пројекта државног буџета за 1908. г.

Ђ. Милановић буџетско питање сматра врло тешким у опште. Истиче како није давно било, када је наша држава годишње приходовала једва пола милиона круна, а за тим се повећао њен годишњи приход и на милион, па ипак држава је са тим приходима подмиривала своје потребе, а међутим данас и ако има 3—4 милиона годишњег прихода опет не може подмиривати своје потребе, чему су узрок једино многобројне чиновничке плате и на основу чега закључује, да не бисмо могли подмиривати своје потребе ни онда, када бисмо имали и више приходе него што их данас имамо, јер ово је — рече — права чиновничка земља, која све своје приходе троши на плате и пензије чиновника, те јој не остаје ништа за привреду и културни развитак уопште.

Говорник остаје чврсто при томе, да се буџетирање овакво, какво је данас, продужи све дотле, док Скупштина ријеши чиновничко питање доношењем закона о чиновницима грађанског реда, као и доношењем закона о уређењу и подјели државе с погледом на администрацију и судство, у којима би се законима прописао сталан број надлештава у земљи, као и у овима одредио тачан број чиновника, па тек да се на основу таквих закона буџет претресе и ријеши. А сигуран је и стално тврди, да би се на тај начин најмање милијон круна уштедио за нашу привреду и културни развитак земље уопште.

М. Мијушковић истиче важност данашњега дана за Н. Скупштину, кад је пред њу изишао први пут од кад је Црне Горе буџет, т. ј. предрачун државнијех прихода и расхода. Објашњава његово етимолошко значење, износи његов државно-правни значај, историјски описује како се до права буџетског долазило у многих народа, како је то било скопчано с великим жртвама, с пролијевањем крви, с народнијем револуцијама. Изводи да је право Народне Скупштине, да она одређује како ће се буџет утврђивати дошло у оно вријеме, кад су извојеване грађанске слободе, устав и парламентарност. Послије овога осврће се на нашу прошлост, помиње од кад се у нас почела купити дација у новцу, вели, да је то било за времена владике Рада — Петра II. Петровића, јер је он хтио, да по сваки начин раскине са дотадашњим племенским уређењем, да прекине племенске распре, да се не коље племе с племеном, да се не крви браство с браством, а да би у том могао успјети, ваљало је имати орган, и то сталних органа, који би врховној управи били вазда на расположењу, да спријече евентуално зло и да удијеле правду и заштиту онамо гдје је она требала; па да би се ти органи плаћали, ваљало је имати средстава, што је народ као дацију у новцу давао. Вели даље, да је народ давао и прије и доцније и друге дације осим оне у новцу и да је та друга дација била увијек тежа и обилатија, да је то дација у крви, од које је народ у Црној Гори више сразмјерно дао својој отаџбини, него ма који народ у Европи.

Даље летимично прелази историјске моменте Црне Горе за вријеме Књаза Данила до Књаза Николе; истиче затијем заслуге Књаза Николе на војничком и државничком пољу; напомиње колика је и каква је Црна Гора била до Његова доласка на владу, а каква је данас, помиње Његове ратове и остале успјехе државничке и династичке послије рата. Слика стање наше администрације од прије десет — петнаест година па на овамо, спомиње потоње наше финансијске неприлике, несавршеност и несавременост руковања у административним пословима. За то криви фаворитизам и непотизам онијех људи, којима је била повјерена власт и управљање државнијем пословима; каже да тако стање није могло више остати, томе је ваљало тражити радикалног лијека, што је Господар понајбоље уочио, па наредио контролу цјелокупне државне администрације; даје велики значај тој привременој контроли од 1902. г., која је открила све злоупотребе и недостатке у администрацији. Иза ње шљедују реформе у свим гранама државне управе: у судству, у администрацији, у војсци, у школству и т. д. Истиче да су у овом знатног удјела имали млађи школовани људи, којима треба одати достојну хвалу; напомиње да послије тога притиче приличан број школованих људи у Црну Гору, да је чиновнички кадар доста обновљен школованим радницима; вели, да је Господар — увиђајући да у земљи већ има доста интелигенције и способних људи, који ће државнијем пословима боље и савршеније управљати, који ће истинске слободе моћи разумјети у толико прије што је Црна Гора стварним и духовним везама дошла у додир с просвијећеним свијетом — дао Устав народу, те да се њиме на добро упуте и да од њега осјети стварну добит. Вели, да се у Црној Гори дошло до Устава без проливања крви, без грађанских немира и револуција, што је обично предходило добијању Устава у другим државама. Износи какав је наш Устав, помиње његове одредбе о буџету, за које каже, да нијесу баш онакве, какве су у најслободоумним уставима неких држава, али ипак те су одредбе такве, да се њима Народно Представништво може корисно послужити при рјешавању, како ће се газдовати народнијем државнијем добром.

Помиње доба послије Устава, он сматра да трзавице које су настале ево већ година дана нијесу необична и неприродна појава, он то сматра као природно врење, које прати сваки прилаз из једног режима у други, које је морало доћи — разумије се ту не узима анархистичка предузећа, а што се то схвата као нешто ужасно треба тражити разлоге у нашем темпераменту, у нашем чисто црногорском васпитању; осим тога нас то најјаче боли што мислимо да се све то инспирише изван Црне Горе; што велики дио српске штампе не разумије или намјерно неће да разумије наше унутрашње прилике, већ их представља сувише песимистички.

Послије овога прелази на сами приједлог буџета, држећи, да влада при његову састављању није водила строго рачуна о томе, хоће ли предвиђени приходи добацити до оне суме, коју она замишља да ће дати државни приходи. Говори о државним приходима: од чега они долазе, помиње дације — непосредне и посредне порезе. Мишљења је, да на првом мјесту непосредни порези треба у главном да подмирују највећи дио државних расхода; наводи како су непосредни порези неједнако распоређени; помиње, да се према садашњем систему плаћа исто толико порезе на једно рало какве прљуге које доноси тек неколико круна прихода, колико се плаћа на рало најбоље земље, које доноси до 100 кр. прихода; иста је ствар и са ливадом. Истиче потребу како ваља досадашњи порески систем измијенити, наводећи, да се може пореза правилније него до сад разрезивати како на приход тако и на земљу и без катастра, на који се у данашњим приликама не може помишљати; вели, треба побољшати народну привреду и економски народни напредак па ће тад бити могућности да се непосредни порез подигне, и да одговори ономе што се од њега очекује.

За посредне порезе вели, да су они народу у ствари најтежи и да они нијесу распоређени према имовном стању, и ако се на први поглед чини да су много лакши него непосредни порези, ма да су у нас непосредни порези сразмјерно мањи него ма гдје друго. Народ тако не осјећа посредне порезе, јер их већим дијелом плаћа купујући животне намирнице, кривећи неправедно за њихову скупоћу трговца. Њих плаћа подједнако и богати и сиромашни, а често пута сиромашни много више него богати само ако је обилатији својом породицом; наводи примјере како има потреба, које мора подмиривати и један и други — и сиромах и богат, као сô, сапун, платно итд., а тијем самим у исто вријеме плаћајући те артикле он плаћа и посредни порез у виду царина и других монополисаних дажбина; дакле ови порези у толико су тежи што их није могућно према имовном стању расподијелити, те с тога мисли, да они не смију бити главни извор и ослонац државнијем приходима као што је случај код нас, а то не смије бити у толико прије, што ми у великој несразмјери много више увозимо него што извозимо. Даље вели, држава се у посредним порезима, који долазе као царина, лако може и преварити. Они могу одједном — неочекивно тако нагло опасти и у велике подбацити. Та бојазан оправданија је кад узмемо у обзир да се наши радници, који су у Америци и откуда је највећи дио нашег новца од неколико године долазио, — у потоње доба у масама враћају. Напомиње, да је у Америци настала новчана криза, а и политичке промјене, које се очекују. прије те да ће сви наши и страни радници једнога дана морати напустити ту земљу. Шта тад остаје, хоћемо ли тада моћи рачунати с приходима од царина у оноликој суми, коју је влада предвидјела, с тога је он у томе сложан с извјештајем финансијског одбора, који је ту као и другим приходима био доста опрезан, и сматра да је мања опасност, ако се превари финансијски одбор у свом очекивању него ли влада; јер ако се превари влада мора бити дефицита, који морамо покрити или новим зајмом, или новим наметом, а на ово нико, дајбуди за сад не смије помишљати.

Говори иза овога о државним расходима. Не мисли као предговорници о оном што је речено у извјештају финансијског одбора: „узми од народа на дадни чиновницима“. Држи, да је финансијски одбор онијем хтио друго рећи, а не што кажу г. министар финансија, г. Драговић и други; он не налази, да је финансијски одбор хтио онијем демагогисати, и ако се је могао друкчије и углађеније изразити. Налази, да повика, која се чује код нас противу чиновништва, у неколико је оправдана, а томе је дало повода и само чиновништво од којег је један дио заиста непродуктиван, те не само што он скоро ништа не ствара него и од народа који с њим у додир долази, ствара непродуктивне грађане.

Приједлог финансијског одбора, којим би се непотребна и сувишна мјеста укинула сматра као рационалан и као прву етапу за рјешење чиновничкг питања, чиме је одбор учинио не малу услугу влади и на себе може бити навукао мржњу онијех, који су овијем заинтересовани; држи, да ту финансијски одбор није био ни мало недошљедан као што рекоше г. г. предговорници. Говори на дугачко о чиновничком питању, које сматра као узрок многим трзавицама, и које питање треба што прије правилно и мудро ријешити ако се збиљски жели напретка и среће у овој земљи. Жали што то питање није лани ријешено, а све је било примљено да се оно приведе крају. Истиче томе узрок бојазан тадашњих министара да не изгубе знатан дио својих присталица и тијем би им се власт из руку измакла. Не слаже се с погледима г. Драговића о факултетској спреми, који истиче немогућност да она уђе као услов за ступање у државну службу. Он вели то нико и не захтијева као једини услов, али при свем том факултетска спрема мора давати првијенство и њој се мора у закону поклонити она пажња, која јој припада; само тијем начином као и сталношћу чиновника, поред тога уређењем права и дужности, ми ћемо привући све младе људе, који се данас школују на стручним, средњим и вишим школама. Не учини ли се тако опет ће се фаворитизам и непотизам у свој сили појавити, што се у нас у толико јаче осјећа у колико смо ми мала држава, скоро као једна велика фамилија, гдје свак сваког познаје.

Иза овога замјера финансијском одбору што је дирао у неке позиције, у које по закону није имао право да дира и у које се, по закону, није смјело тицати све док се закон не измијени.

Хвали приједлог финансијског одбора, којим се иде на то, да се учини конверсија државних дугова, јер би се њоме дуг свео на једно мјесто, рок отплати био би дужи, а ануитет мањи; држава би тијем добила не малу суму, која би се могла употребити на корисне сврхе.

Замјера влади, односно министру финансија, што није заједно с буџетом изнесен завршни рачун као и укази о ванредним и накнадним кредитима, а што је морало бити према јасним наређењима уставним и закона о буџету. Истиче да је скупштинско право буџетирања илузорно ако јој се не подноси завршни рачун, те да види у колико је буџет стварно извршен.

И у овој прилици, као што је чинио као члан одбора за нацрт Адресе истиче потребу консолидовања политичких прилика без чега неће бити сталног мира у земљи; у исто вријеме наглашујући да су земљи потребни сви способни и школовани људи, па ма које политичке погледе они имали, изузимајући оне за које се докаже на суду да су ишли противу државног бића и противу поглавара.

При крају свог говора с особитом хвалом говори о приједлогу, који је изнио финансијски одбор у свом извјештају на име, да се суми одређеној у буџету за привреду дода још 40,000 кр. и тијем знатно припомогне нашој слабој привреди. Тако ће се нешто више учинити за земљорадњу, сточарство, шумарство, мљекарство и једна сума одредити на шиљање питомаца у иностранство за изучавање привреде, а једна сума за набавку средстава за облагорођавање земље и стоке.

Завршујући свој говор напомиње, да извјештај финансијског одбора није ни тенденциозан ни недошљедан, с тога ће се за њ гласати у начелу.

Министар финансија Д. Вукотић опонира на предговорникове примједбе на приједлог буџета, у потврду чега наводи, да су царински приходи за 1906. г. износили 808,769·39 кр., а исти приходи за прве 10 мјесеци о. г. износе за 148,907·62 кр. више, напомињући, да се толико узело у обзир, да ће остала 2 мјесеца — новембар и децембар — о. г. и нека донесу колико су прошле године, ипак није се узело 37,670·01 кр., колико су за првих 10 мјесеци приходи порасли, него се за толику цифру узело мање, па ми-

сли, да ће изићи више него је предложено.

Даље вели, да је влада у пројекту буџета предложила 5,000 кр., као ванредне расходе за премјеривање и класифицирање земаља, из чега се види њена добра намјера, да се непосредна пореза уреди на друкчијој, правилнијој основи, те према томе вели, отпада предговорникова примједба, која постоји о овом питању.

Затим вели, да нијесу сасвим оправдани ни приговори, да су царинске дажбине куд и камо већи намет на народ и да их плаћа сиромах као год и богат, јер њих, вели, сиромах не мора а може плаћати и плаћа их више на као за њега луксузне артикле, што није случај код дације, већ ову мора свако плаћати према имовном стању. Правда свој поступак зашто није уз приједлог буџета поднио и завршни рачун истог за 1906. г., па вели, да је буџет или предрачун за дотичну годину санкционисан али није изгласан у Народној Скупштини, а исти је продужен и за ову годину, напомињући, да му и чл. 75. закона о буџету даје право, да се пред Скупштину само износе завршни рачуни и накнадни и ванредни кредити онога буџета, који је Скупштина ријешила, а већ као што рече, то није био случај са дотичним предрачуном.

И ако се, вели, не сматра дужним ипак је готов, ако Скупштина ријеши, поднијети завршни рачун, као и накнадне и ванредне кредите истој на прегледа, а и једно и друго — рече — спремљено је, само што је још у питању то, да ли ће расходи, учињени у прошлој скупштинској сесији а за 1907. г. пасти на терет ове или 1906. године.

Предсједник даје 15 минути одмора.

Послије одмора.

Министар просвјете и црквених послова Ј. Пламенац напомиње, да при третирању овог и оваквог питања не треба излијевати своја индивидуална осјећања и расположење, већ да треба говорити објективно и нешто потврђивати стварним чињеницама, на примјећава неким говорницима да се не држе овог посљедњег правца.

Није му намјера никоме да подмеће и вјерује, да је финансијски одбор имао врло лијепе намјере, али ове су — вели — извитоперене.

Регулисање питања о нашем чиновништву сматра капиталним питањем и тврди, да се ово не рјешава олако, нити на начин, какав одбор у свом извјештају предлаже, јер се, вели, то питање никад и нигдје није рјешило једним годишњим прорачуном, већ само и једино могућно га је ријешити законима.

Даље замјера држању неких говорника у питању о нашем финансирању у прошлости, као и пребацује неким младим људима, да се стављају на гледишта више личне, него ли начелне природе, и да не воде строгог рачуна о приликама, у којима се налазимо.

Министар предсједник Др. Томановић осврће се само на оно мјесто одборова извјештаја, гдје се говори о рђавом утиску, што га чини пројекат буџета, тијем, што се у осталом није ништа предвиђело на нове инвестиције, па цитирајући исто вели, да је влада имала ма каква средства на расположењу ипак није могла задовољити одборово тражење, — није могла због краткоће времена као и прилика у којима се налазила ни помислити а камо ли створити нове инвестиције, нове изворе, из којих би се црпила потребна средства за државно газдовање, чему се вели, не можемо надати чак ни у блиској будућности.

Извјестилац Саво П. Вулетић у дугом говору претреса наше досадашње финансирање и брани извјештај финансиског одбора од нападаја г. министра финансија. Чуди се неким изразима у говору министрову, којем је, вели, помагао и Ж. Драговић, али му није помогао, јер је у говору сам себе паралисао и што је сад тврдио послије је сам побијао. Почиње говорити о финансирању од осамдесетих година, када се код нас почело администрирати. Стање прије тога код нас истиче као нешто идеално у моралном смислу. Дација је, вели, била једини држ. приход, који су капетани бројили по овдашњим лединама на струкама; није било протокола ни записа, али је било поштења и нико није државно присвајао, било је поштења црногорског, које говорник уздиже веома. Господар је, вели, до онда био у ствари министар финансија и од мало прихода много се користи вићало, од државног је имала дијела и свака црногорска сирота. Па ипак, вели, пребацују наши непријатељи са са стране нашем Господару, да у страним банкама има милионе, а најбоље ми знамо што Он може имати а што не. Од оно неколико хиљада прихода није могло бити довољно ни за оно што се трошило, а и све то што се добијало да је на страну остављано, не било би Богзна шта. Од како је установљено Министарсво Финансија, од како је Владар другијема оставио да финансирају промијенило се, па се послије почеше јављати они државни пацови и с њима заједно дефраудације, примање дарова, зајмова, који се не враћају и др. док чиновници не примаху плату ни послије 15 мјесеци. Говорник истиче установу привремене контроле, као лијек свему томе и као претечу уставности код нас, а за коју се има благодарити „заслугама“ баш оних државних пацова и наших аристократа, који сматраху Црну Гору за своју прћију. Захваљује Господару за давање устава, који је ошинуо по прстима све те елементе. Скупштина се одзива са ријечима „Живио“!

Као узрок дошњој политичкој борби код нас говорник истиче то баш што су се неки оћерали са државног чанка и што су изгубили аристократске прерогативе, па послије, највиши противници Устава, постају тобоже уставобранноци и „народњаци“, Лако, вели говорник, шћаше за њих бити, али им се дају на услугу као трабанти или, зар из себичнијех обзира, неки млађи људи, за које се нико није могао надати, да ће су удружити с мрачњацима и образовати тобожњу „народну странку“. Говорник као млад човјек жали што су млади људи као што је сам, посрнули ма за мало и нада се, да ће се они повратити свом јату, и њима као гријех приписује што се још у Црној Гори а у уставном животу нијесу оснажила демократска начела.

Прелази на одбрану извјештаја финансијског одбора, чуди се онаквом говору министра финансија, по којем се види да зазире он па и цијела влада од извјештаја. Вели, да је он и неколико му другова те среће да их свака доданашња влада у Црној Гори сматраше за опозицију. Побија опширно оправданост министровијех ријечи: тенденциозност недошљедност и незаконитост у његовој оцјени о извјештају. Вели, да он и његови другови не могу бити тенденциозни према министру финансија нити према министрима уопште, те је безразложна бојазан да им не узму министарске столице, које су прије њему — говорнику — и још некијема биле понуђене но данашњим министрима, па их нијесу хтјели. Пребацивање министрово, да је одбор у извјештају био недошљедан за то, што се ни он није држао чл. 9. закона о буџету, побија тиме, што тврди да се има ослонца у фактима за оно, за колико је одбор средњу цифру за године 1904., 1905. и 1906. прекорачио. Побија тврђење министрово да је одбор незаконито поступио, што је чинио уштеду на пенсијама, тврдећи да они нијесу ником пенсије ни узели ни смањили, но су нашли да се пенсија, помоћ и издржавање воде по књигама и за толике особе, које су помрле, какву небрижљивост одбор није могао гледати кроз прсте; али да не треба с тога и са сличних ствари да влада у њему и неким му друговима гледа баука. Вели, да је он дошао у Скупштину да говори што мисли и да ради оно што мисли да је за народ добро, а да он и они, који се с њим слажу неће никад бити аминаши. Одбија од себе и својих другова да су демагогисали када су укинули нека чиновничка мјеста, доказујући да се може код нас демагогисати једино код чиновника, јер они воде политику у Црној Гори; али да одбор није гледао на то хоће ли се његов посао допасти коме лично или не, а влада, вели, треба да им буде за њ благодарна, јер кисјелу јабуку, коју је она требала загристи, загризао ју је одбор, поставив прву етапу за рјешење чиновничког питања код нас.

Доказује, како је у многим надлештвима премного чиновника постављенијех ту само да плате носе за то, што су били својта и пријатељи појединим власницима. Одбија од одбора то, да је он хтио да се пенсионшу и одпусте они чиновници, чије су позиције скраћене и вели, да има доста чиновника на другим мјестима, који су већ зрели за пеисију и да су давно пенсионисани и млађи од њих, па ће се на њихова мјеста постављати они, чије се позиције укидају. Не вјерује у министрово оплакивање тих чиновника, јер вели да је често читао указе баш министром Вукотићем потписаие којима се пенсионишу и отпуштају чиновници „у корист државне службе“, а и ово ће бити корист.

Говорник износи контрадикције и нелогичности у говору г. Живка Драговића.

Потом објашњава неразложности у одређивању прихода у владином пројекту буџета, заступајући мишљење одборско. Нарочито напада на цифру прихода од пореза и ону од царине, истичући неправичност и некорисност новог закона о порези, као и опасност нашу што нам расте царина за коју вели да ће пасти чим не буде више слат новац из Америке од наших радника, за што вели, да ће брзо наступити у вези с економским и политичким приликама у Америци. —

Говорник вели, да не смијемо према уображењем приходима одређивати стварне расходе, да не би имали дефицита, а ако буде било претијека, вели, да ће се имати гдје употребити. Говори да је одбор изнио све што је знао, па Скупштина нека цијени њихов рад и од њега нека усвоји што види. Одборници су рече, добро схватили свој положај третирајући као народни представници први пут црногорски буџет, да су са својим послом задовољни ма колико од њега било усвојено.

Сједница је закључена у 6 сати послије подне, а друга је заказана за 21. о. м. у 8 сати прије подне са продужењем истог дневног реда.

Секретар
Крсто Поповић

Предсједник
Лабуд Гојнић

Аустро-угарска спољна политика

У одбору угарске делегације држао је овијех дана министар спољних послова барон Ерентал свој експозе о спољној политици Аустро-Угарске. Експозе у главном гласи овако:

Од пошљедњег засиједања делегација није се у Европи збио ни један догађај, који би био неповољно утицао на положај Аустро-Угарске. Ситуација је остала готово једнака. Опречне струје, што су се у систему европских држава јаче омажале задњих година, нијесу до душе ишчезнуле, али су ипак понешто попустиле. Свестрано се опажа консолидација мирољубивог развитка. Овом је циљу служио читав низ владарских састанака и министарских конференција, удешених тако, да се односи између сила међусобним пријатељским споразумом још срдачније уреде и евентуалне несугласице ублаже.

Истој су сврси служиле и важне трансакције, тако руско-јапански уговор, руско-енглески споразум гледе рјешавања централно-азијских проблема и измјена нота између Енглеске, Француске и Шпаније односно одржања начела statusa quo на западу Средоземног мора и на обали Атланског океана уз сјеверну Африку.

Министар са задовољством констатује, да се политика зближења тиче и њемачко-енглеских односа. Ово зближење није се могло боље испољити, него срдачним дочеком цара Вилхелма у Енглеској.

И односи међу Аустро-Угарском и Италијом бивају сваки дан све бољи, а и јавно мишљење становништва Италије постаје према аустро-угарској монархији боље и мирније. Спомиње се затијем традиционално пријатељство с Русијом, које је особито на Балкану уродило добрим плодом и омогућило, да се већ изведу многе тачке мирцштегског програма.

Министар Ерентал прелази иза тога на одношај монархије према свим балканским државама и вели, да је аустро-угарска политика задахнута једнаким пријатељством према свим балканским народима. Говорио је о односима спрам Румуније, гдје се односи нијесу промијенили. Према Србији изнио је наду, да ће се садашња важна трговинска преговарања скоро повољно завршити, а брзо ће се завршити и аустро-угарски трговински односи с Бугарском, Румунијом, Црном Гором и Грчком.

Своја расматрања о стању трговинских преговора с источним државама министар је завршио овако: Вјерни нашој балканској политици, не слиједимо ми ондје никакве тежње за територијалним освајањем. Наша је мисија чисто културна и привредна, а она ће постати важнија, што се више буду балканске државе развијале.

О грађењу жељезница и тражењу нових трговинских пијаца министар је рекао, да се идеја о грађењу жељезнице од Увца до Митровице мора безусловно задржати, јер она доводи босанску жељезничку мрежу не само у везу са жељезницама сусједних земаља, него она такође отвара Аустро-Угарској и нове трговинско - политичке перспективе. Кад се босанска жељезница састави са турском, моћи ће трговина Аустро-Угарске преко Сарајева допирати право до Средоземног и Егејског мора. Једним додатком код Ларисе могла би се постићи директна веза између Беча—Будимпеште—Сарајева—Атине и Пиреја. То би била најкраћа пруга из средње Европе у Египат и Индију.

И с Црном Гором постаће жељезничка веза потребита. Најприје ће бити нужно, да се изради пруга од Котора у црногорско приморје. О том се воде извиди, а чим ови уроде резултатом, било би вријеме, да се с Књажевином на основу 29. члана берлинског уговора поведу преговори.

На завршетку изјављује министар, да вјерно слиједи дојакошње традиције и начела спољне политике. Та су начела чување старих савеза и његовање пријатељских односа са свим државама због одржања интереса монархије и општег мира. У слислу ових начела моли одобрење предложених захтјева за војску и морнарицу.

Нећељне или празничке школе

Да би се који народ усавршавао и напредовао у просвјети, мора бити добро писмен, јер је писменост камен темељац, на којему се зида просвјетна зграда. Нити је постојао нити ће постојати народ неписмен, а просвијећен. Варају се који сматрају за писмене оне људе, који умију име записати и погдјешто сричући прочитати. Не, ми сматрамо за писмен само онај народ, чија је маса у тој вјештини толико упућена, да разумије књиге барем лакше садржине, да умије колико толико излагати писмено своје мисли; чија је воља за читање толико пробуђена, да радо тражи и чита књиге из којијех се може користити и поучити, да читање књига и листова сматра као душевну храну која је човјеку исто толико нужна, колико и обична храна, којом поткрепљује своју тјелесну снагу.

Не да се оспорити, да наш народ стоји данас врло слабо у погледу писмености. Скоро су два дијела наше омладине, која никако и не улази у школу, а особито су у томе занемарне дјевојчице, те будуће мајке и васпитачице.

Па и онај мали дио наше омладине, што полази школу, постављен је у такве околности, да се и поред неуморног труда нашег учитељства, врло мало може користити васпитањем, добивеним у основној школи. Ево доказа: Наша дјеца за вријеме основног школовања налазе се само једну осмину под непосредним упливом. школске обуке, дочим седам осмина проведе под породичним упливом. Породица пак, не имајући појма о правилном домаћем васпитању, не само да не помаже школи, већ јој непрестано и на сваком кораку одмаже. Према овоме можемо тврдити што школа у једној осмини створи, обично породица у седам осмина обори. Па и оно мало елементарног знања, што наша дјеца из школе изнесу, брзо забораве јер бриге о домаћим пословима, рад и друго чини те она не узимају нигда књиге у руке, а свако знање које се не усавршава и понавља, ишчезне. „Раоник зарђа ако не оре“.

Но, и кад не би било наведених недостатака, већ и кад би сва наша дјеца — мушка и женска — походила основну школу, опет не бисмо могли, нити смјели очекивати, да нам само она народ води к просвјети. То не смије бити из више разлога, а као најглавнији су ови:

1. Успјех, што га постиже основна школа у народном просвјећавању, врло је лаган и ваљало би нам чекати стотинама година, док доспијемо онамо гдје су већ давно доспјели културни и просвјећени народи.

2. Задатак основне школе, као што јој и само име каже, састоји се, не у томе да проведе потпуну народну просвјету, већ у том да изведе примјену, да удари основ за просвјету.

3. Основна школа има посла само с дјецом до 12 година Дијете пак у то доба и ако погдјешто научи, и ако може, да се лијепо и умно и морално развија, опет оно није зрело за озбиљан и тежак душевни рад. За такав рад најприкладније је вријеме од 12—24 год. живота. То је оно доба златне младости, у које ваља сијати да се у старости жање, доба у које човјек озбиљније схваћа живот и свијет, доба, у које се младић спрема за самосталан живот и ствара себи мјесто у друштву.

Желимо ли се опростити штетних предсуда, обичаја и навика; желимо ли по-

стићи оно, што смо због историјских догађаја пропустили, желимо ли час прије ступити у ред напредних и културних народа, морамо не само подврћи сву нашу дјецу (мушку и женску) основном школовању, већ се озбиљно постарати, како ће се ниш народ у данима златне младости занимати, образовати и користити оним, што ће му кроз читав вијек требати — морамо дакле, водит озбиљног рачуна о образовању наше сеоске омладине у доба од 12—24 год. живота.

Још давно су уочили паметни и писмени људи, да су продужне школе, народне књижнице и читаонице поред основнијех школа, најмоћнији фактори за народно образовање. Продужна школа чува и проширује знање добивено у основној школи, изазива наклоност за читање књига и ствара вољу за самоусавршавање. Народне књижнице и читаонице дају читалачком свијету ону умну храну, без које се не може ни замислити душевни живот. Обоје заједно најбитнији су услови за ширење знања у народну масу. Према наведеном сваком мисаоном човјеку јасно, је да је, и у нас неопходна потреба поред основних отворити још и *Недјељне* или *празничке школе*, у кома би свештеници и учитељи окупљали писмену омладину и упућивали је у оном знању и умјењу, које је за грађански живот неопходно нужно. Недјељна (празничка) школа пратила би нашег младића од 12—24 год. т. ј. од свршетка основне школе до поласка у војску, а дјевојке посјећавале би ову школу до 16. године.

Празничка, недјељна, школа дијелила би се у три течаја. Први течај походили би ученици од 12—16, други од 16—20., а трећи од 20—24 године. При упису у сваки течај ваља да ученици положе по 5 круна уписнине. За овај новац купиле би се књиге у корист народне књижнице и читаонице, које се отварају поред празничких школа. Сваки грађанин, који сврши празничку школу, има право служити ее књигама *из народне књижице и читаонице, а да више не плаћа ништа док је жив.*

Књиге, које се купују за ове књижнице, ваља да буду разумљиве, занимљиве и лаке садржине — уопште да одговарају умном ступњу ученика. На првој лекцији ваља дати сваком ученику по једну књигу с препоруком, да је прочита и размисли о њој, па да на идућој лекцији каже у главном њену садржину, и што се из ње може узети, да служи као правило, упуство и т. д. Кад прочитају по једну, учине ученици између себе промјену. Тако иде и даље, док се прочитају све књиге. На овај начин ученици сами расправљају и допуњују један другога. Прочитане књиге остају својина школске књижнице. Њима се служе млађи ученици у идућим годинама, а за нове улоге млађих ученика купују се друге књиге, којијема се служе старији ученици. Узмимо за примјер, да се у првом разреду првог течаја упише 20 ученика; они дају уписнине по 5, а то је 100 круна. За ово 1оо круна узме се, рецимо, 1оо чврсто увезаних књига разног садржаја. Тако сваки ученик има течајем године на расположењу књига за читање. Како ове књиге, пошто се прочитају, остају за народну књижницу, а за даље улоге купују се друге књиге, које као год и прве, послије прочитања, остају својина народне књижнице, то би се ове кроз кратко вријеме тако јако обогатиле, да би постале прави расадници, из којих би се ширило знање у народну масу

Поред читања и реферисања о садржини књига, држала би се у празничкој школи још и предавања из рачуна, геометрије, пољске привреде, домаће економије, хигијене и других грана науке. Рад у продужној школи ваља да подлежи ревизији, као год и рад у основној школи, а да би наставници с вољом радили, ваља да примају за то пристојну моралну и материјалну награду, јер је то рад у времену, када се ваља одмарати.

На овај начин не само, што би се пробудило, утврдило и проширило знање, добивено у основној школи, већ би се у омладини пробудила стална воља за читање и постојана тежња за самообразовање. Ученици би изналазили из празничке школе не само писмени и способни за разумијевање туђих и излагање својих мисли, већ у потпуном смислу ријечи: зрели, начитани и образовани. Сеоске општине и племенске старјешине не би тада биле назадњаци и умни богаљи, који су само од сметње свакој срећи и народном напретку, већ људи зрели, умом јаки и способни, да поведу свој народ путем среће и напретка — да поведу, рашире и одомаће напредне, корисне и савремене појмове, идеје и установе.

Завршујемо ово расматрање с увјерењем, да је у њем истакнути пут и начин за ширење народне просвјете, добар, прост, јевтин и природан. *)

Никола Рацковић — учитељ.

*) О овом предмету писао сам и у „Трговинском Гласнику" (види број 1о2 од прошле године), те сам се том расправом и сад у неколико послужио.

КЊИЖЕВНОСТ, УМЈЕТНОСТ, ПРОСВЈЕТА

Стота обљетница коначног пада дубровачке републике. Године 1908. дне 31. јануара врши се стôта обљетница коначног пада дубровачке републике.

Маја мјесеца 1806. Французи бјеху запремили Дубровник. Они допустише да још живи република под канцама Наполеоновог орла, те се дубровачка вијећа састајаху и на даље са својим кнезом и тако за мјесец фебруар 1808. бјеше изабрат нови кнез *Сабо Ђорђи*. Али француски заповједник Мармонт, не могавши, како приповиједа Дум Иван Стојановић, испод воде навести сенаторе да се одреку владања, нареди да се скупи сенат дне 31. јануара 1808., даде тај дан опколити кнежевски двор француским војницима а топове из тврђава наперити пут града.

Кад се вијећници сакупише у сенат, дођоше француски официри са неколико Дубровчана пучке странке, те прочиташе Мармонтов декрет изјавом у име цара Наполеона, да не постоји република, то јест да је укинута. Наполеон писмом од 18. фебруара исте године, управљеним Мармонту, одобри тај поступак а својом нотом од 3. јуна и. г. обавијести европске велевласти да је укинуо дубровачку републику. Тако у Дубровнику завлада неограничено француска влада.

У помен овог злокобног догађаја, који је 31. јануара 1808. угасио за вијеке славни тисућљетни живот слободног Дубровника, изаћи ће под датумом 31. јануара особит број „Срђа", који се ставља на располагање свим књижевницима Хрвата и Србима да својим ма и ако малим прилогом судјелују у овом помену, који ће по њима постати народним.

Зато уредништво „Срђа" позивље све књижевнике Србе и Хрвате, да му до 15. фебруара п. н. ове године за исти број пошаљу свој прилог, који ће бити примљен захвалношћу.

Српско Новинарско Удружење. У почетку овог мјесеца одржана је годишња скупштина чланова Српског Новинарског Удружења. Због је био врло добро посјећен а друштвени послови посвршавани су у најбољем реду.

Новинарско Удружење броји равну стотину чланова. Друштвена имовина носила је на краіу 1907. године преко 8.300 динара.

Поред осталих послова, на овом скупу, *изабрана је нова управа удружења*, која је овако састављена:

Предсједник г. Бран. Ђ. Нушић; потпредсједници; г. г. Мил. Мићић и Др. В. Маринковић; благајник г. Љ. Бојовић: секретар: г, Наум Димитријевић; књижничар г. Јов. Мандил; чланови управе: г. г. Ст. Милићевић, Пера Ђурђевић, Јов. Адамовић, Мил. Ђорђевић, Мика Тошић, Д. Шијачки. У надзорни одбор изабрани су: предсједник В. Рибникар, а чланови: г. г. Мил. Јовановић, Мих. Сретеновић, П. Карарадовановић и Брана Ђ. Цвјетковић.

„Цариградски Гласник". Од 4. јануар. ов. год. отпочео је поново излазити „Цариградски Гласник", који је послије смрти власника његова, покојнога Косте Грујчевића, читаву годину био обустављен. Тај добро уређивани лист продужује излажење свакога петка.

Распис награда. Матица Српска расписује за г. 1908. ове награде:

I. Награду до 1000 круна из задужбине Јована Наке ВСМиклушког за роман, приповијетку или драму из српског живота;

II. Награду до 50 дуката из задужбине Јована Остојића и жене му Терезије рођ. Зозук за монографију из историје Срба.

III. Наградом од 50 — 80 круна по штамп. табаку награђују се без нарочитог расписа саставци за Летопис или Књиге Матице Српске. Наградом од 25—40 круна по штамп. табаку саставци за Књиге за народ. Господа писци умољавају се, да удесе да им рукопис за Летопис не прије̂ђе три штампана табака, за Књиге Матице Српске десет, а за Књиге за народ пет. Прије̂ђу ли рукописи тако одређен број штамп. табака, задржава Матица Српска себи право, да о њима донесе своју одлуку.

Дјела на расписану награду (под I. и II.) не могу писци подносити под својим именом, него треба да их означе натписом или знаком. Име, презиме, положај и мјесто становања морају писци у засебном писму написати, писмо запечатити и обиљежити га оним истим знаком или натписом, који је споља на самом дјелу.

Награда се издаје онда, кад писац поднесе дјело наштампано или ако пристане, да му се, уз уговор, дјело штампа у издањима Матичиним. У првом случају мора писац дјело издати за годину дана и Матици поднијети 25 комада.

Дјела, која се штампају у Летопису, могу писци, послије публиковања у Летопису, о свом трошку прештампати или одштампати посебице.

Према суми преосталог новца наградиће Матица Српска такође̂р и дјела, која су већ штампана.

Књижевни оглас. У току дужег службовања свога као наставник и као школски надзорник (ревизор) г. Ђуро Шпадијер, секретар Министарства Просвјете и Цркв. Послова, израдио је и за штампу спремио дјело:

НАСТАВНИЧКЕ ГРЈЕШКЕ

Овај спис садржи главније наставничке грјешке, које не би смјели наставници чинити у својему раду ни спрам себе, нити спрам својијех ђака, нити пак спрам ђачкијех родитеља.

И ако овај спис уз име „грјешке" носи и додатак му „наставничке" ипак, по својој суштини, потребан је не само наставницима, особито почетницима да би се што прије и боље умјели наћи у својој новој средини и новом послу, већ је потребан и ђачкијем родитељима — да би удесили што правилније своје одношаје спрам школе и наставника своје дјеце како не би се њин рад косио већ хармонизирао, а такође потребан је овај спис и осталијема грађанима — да би могли обратити што већу пажњу на све појаве у друштву које могу утицати на дјечије васпитање.

Од овога списа био је оштампан неки дио у „Учитељском Листу", што је писац прерадио и томе придодао новог градива.

Књига ће изнијети око три штампана табака обичне осмине.

Цијена је једном примјерку 60 пара (хелера).

Скупљачима претплате дајем десету за труд, а књижарама 20% рабата.

Г. г. скупљачи и књижари моле се, да што прије јаве број претплатника и пошљу претплату до краја фебруара ове године на адресу: Првој повлашћеној и издавачкој књижари Пера М. Калуђеровића на Цетињу.

У Новом Саду штампа се и ускоро ће изаћи књига:

БОЈ НА КОСОВУ — СЕОБА СРБА — ЦРНА ГОРА.

КРИТИКА РУВАРЧЕВЕ ШКОЛЕ

Ово су управо подлисци, које сам штампао у „Застави" под именом „Неродољубива Историја", само дотјерани и проширени.

Књига ће изнијети 8—9 штампанијех табака велике осмине на финој хартији и коштаће 2 круне.

Препродавци и књижари за готов новац добивају 25% рабата.

Поруџбине и новац молим да се пошљу на адресу г. *Косте Лере, (Нови Сад.)*

Јаша Томић.

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ

Савин-дан. Овај свесрпски школски празник прослављен је ове године на Цетињу због званичне жалости врло скромно. Послије архијерејске литургије у манастирској цркви, освећена је водица у основној школи у присуству школске младежи и њихових наставника, а друга уобичајена свечаност изостала је.

Из Народне Скупштине. У сједници од сриједе Народна Скупштина завршила је претрес државног буџета и у појединостима, послије чега је при коначном поименичном гласању буџет једногласно усвојен с тијем, да ступа на снагу 1. фебруара о. г. Општа цифра државних прихода и расхода утврђена је са 2,788,899 круна.

У даљим сједницама од ове недјеље Народна Скупштина претресала је извјештај одбора за проучавање посланичких предлога, а данас приступила је претресу прихода од обавезног рада и његовој расподјели за ову годину.

На знање. У страним листовима проније̂ла се нетачна вијест, да је 15. о. м. отпочео претрес против окривљених за анархистички покушај у Црној Гори, и тим поводом многи страни дописници допутовали су на Цетиње да присуствују претресу.

Нарочити суд који ће то дјело судити, још није могао одредити дан када ће почети јавна расправа; а чим се то одреди, одмах ће се објавити.

Враћени из Америке. Ђуро, Срдан, Симон, Илија, Видак, Милош и Саво Шипчићи; Миро Тончић, Миливој Жугић, Филип Мумин, Јово Копривица и Стеван Жарковић — сви из Пиве, враћени су овијех дана у највећој биједи из Америке, пошто су се узалуд мучили да нађу тамо какве зараде.

И ово нека послужи као примјер онијема, који још имају воље за Америком!

Прво црквено-пјевачко друштво. Ово наше младо друштво, које сасвијем тихо ради и већ је приличан успјех у толико прилика показало, упућено је за своје одржање једино на чланарину и незнатну помоћ пречасне консисторије. Како пак усавршавање друштва изискује и већих жртава, друштво апелује на мјесно грађанство, да га у што већем броју помогне уписивањем у чланство, чији годишњи улог износи само 4 круне. Пријаве за члана прима предсједник друштва г. Филип Врчевић.

Надамо се, да ће се наше грађанство овом позиву радо одазвати и овим малим прилогом омогућити, да не останемо без друштва, које је досадашњим радом стекло право на опстанак.

ТЕЛЕГРАМИ

Цариград, 14. јануара. Почео је процес против многих Мухамеданаца, који су били затворени у Ерзеруму због либералног покрета.

У светим градовима Ислама смањује се број особа обољелих од колере, и то највише ушљед тога, што се хаџије већ почињу враћати у свој завичај.

Цариград, 14. јануара. Генерал Хајдар-паша, заповједник бригаде за прогањање усташких чета у битољском вилајету, свргнут је због покоља у Драгошу.

Софија, 15. јануара. Разбио се покушај, да се састави коалиционо министарство из странке напредњака, коју води Данев, и демократа којима је вођа Малинов. Нијесу се могли сложити у питању о Маћедонији.

Беч, 16. јануара. Комисија мађарске делегације усвојила је буџет министарства иностраних дјела.

Софија, 16. јануара. Књаз је повјерио Др. Малинову да састави ново министарство.

Софија, 17. јануара. Демократско министарство састављено је. Предсједник је Малинов, који је узео и министарство грађевина; Такев унутрашњих дјела; генерал Папрнков иностраних дјела; Салабашев финансија; Мушанов просвјете; Крстев правде; Љапчев трговине и привреде; генерал Николајев рата.

Лондон, 17. јануара. Парламенат је отворен пријестоном бесједом, коју је прочитао краљ Едуард.

Беч, 18. јануара. У комисији аустријске делегације почео је претрес буџета министарства иностраних дјела. Више говорника изјавили су задовољство за одржањем тројног савеза, а односно маћедонског питања многи су убјеђења, да ће се ред у Маћедонији повратити само ако се у њој заведе европска управа под хришћанским гувернером.

Цариград, 18. јануара. Овдје није ништа познато о измирењу између Грка и Румуна, али Румуни сами признају, да су од неко доба престала насиља грчких чета против Куцовлаха.

Цариград, 19. јан. У одговору односно продужења мандата реформних органа у Маћедонији, који је Порта јуче предала њемачком посланику Маршалу, вели се, да Порта остаје при свом ранијем предлогу, то јест, да све реформне органе прими у своју службу, а да је то корисније, посланици ће се увјерити не послије седам година, него у много краћем року, који би се одредио, кад се посланици сагласе у начелу с предлогом Порте.

Званични оглас

ОБЈАВА

На молбу Милосаве Ђуровића, умољава се свако ко би што дознао или дознати могао о њезином брату Дмитру Перишину Ђуровићу, родом из Ждребаника, у Бјелопавлиће, а који је одавно отишао у Русију и није се од назад пет година јављао својој фамилији, да извијести.

Књ. Мин. Иностр. Дјела

1,3

Приватни огласи

Црногорска Банка

Држаће на Цетињу на дан 2. фебруара 1908 г. у 9 часова прије подне у банчином локалу своју

II Редовну Главну Скупштину

Са шљедећим дневним редом:

1) Избор перовође за вођење скупштинског записника;
2) Избор двојице акционара за овјеравање записника;
3) Избор тројице акционара за бројење гласова;
4) Извјештај Упавног Одбора и полагање рачуна за 1907 год.
5) Извјештај Надзорног Одбора;
6) Одобрење биланса и рада Управног и Надзорног одбора за 1907 год.
7) Решавање о предлозима Управног Одбора;
8) Бирање 4 члана за Управни Одбор и
9) Бирање 5 чланова за Надзорни Одбор.

Напомена:

На главној скупштини могу учествовати сви акционари.

На мјесто улазница важе уплатне књижице (чл. 38) које сваки акционар мора лично донијети.

Акционари ван Цетиња који неби могли лично присуствовати могу своје уплатне књижице депоновати код банчиних повјереника и овима предати овлашћење које ће их акционар на скупштини заступати.

Ниједан акционар не може заступати више од једног акционара.

Банчини су повјереници:

Народна Банка — Београд;
Српска Банка — Загреб;
Српска Штедионица — Кореница;
Прва Никшићска Штедионица, Никшић;
Филијале Црногорске Банке: — Подгорица и Бар, и
Заступништва: Ријека, Колашин, Његуши и Вир-Пазар.

Управа Црногорске Банке.

р. 190 број 21. 1,2

ТРАЖИ се за Црну Гору Српкиња продавачица, која добро њемачки говори.

Понуде се шаљу на S. D. 66818 an die Annoncen Expedition M. Dukes Nachf., Wien I. Wallzeile 9. П. п. Бр. 28, .1,1

ПОЗИВ

НА

II Редовну Главну Скупштину

НАРОДНЕ ШТЕДИОНИЦЕ

НА ЦЕТИЊУ

која ће се одржати у недјељу 3. фебруара 1908. у просторијама „ОВДАШЊЕ МУШКЕ ОСНОВНЕ ШКОЛЕ“ у 8½ часова прије подне.

Дневни ред:

1.) Избор 1 перовође и 2 овјеритеља записника;
2.) Извјештај Управе и Надзорног Одбора о раду Штедионице у години 1907;
3.) Читање закључних рачуна (биланса);
4.) Предлог Управе о подјели чистог добитка;
5.) Одобрење закључних рачуна и давање разрјешнице Управи и Надзорном Одбору;
6.) Избор нове Управе по § 7 правила;
7.) Избор 3 нова члана за Надзорни Одбор по § 23 правила.

Напомена: На главној скипштини могу учествовати само чланови I и II-ог кола.

Као улазнице важиће своје уплатне књижице.

У случају да се на овој скупштини неискупи довољан број чланова према § 46 прав., држаће се друга идуће недјеље *11. фебруара о. г.*, која ће ријешавати без обзира на број присутних чланова.

Р. 143, Бр. 30, 1,2 **УПРАВА**

ПРВА НИКШИЋСКА ШТЕДИОНИЦА

Држаће на дан 30. јануара 1908. г. у 9 часова прије подне у кафани „Браће Вујица“, своју

VIII (осму)

РЕДОВНУ ГЛАВНУ СКУПШТИНУ

са овим дневним редом:

1.) Избор перовође и 2 члана за оверу скупштинског записника;
2.) Читање извјештаја Управног Одбора и Равнатељства са закључним рачунима за 1907. год. и предлогом о подјели добити.
3.) Извјештај Надзорног Одбора.
4.) Давање разрешнице Управном и Надзорном Одбору за рад и рачуне у прошлој 1907. год.
5.) Избор три члана за Управни Одбор и то: два из Никшића и једног са стране.
6.) Избор предсједника и четири члана за Надзорни Одбор.
7.) Евентуални предлози.

Право учествовања на скупштини имају сви акционери I. и II. кола.

Моле се г. г. акционери, да у што већем броју на скупштину дођу.

Никшић, 5. јануара 1908. год.

Предсједник Управног Одбора
Прве Никшићске Штедионице
Кап. **Мато Катурић** с. р.

Р. 145, Бр. 10. 2,2

Мојој непрежаљеној супруги

† **ЈЕЛЕНИ**

умрлој 17. децембра 1907.

давати ћу четрдесто-дневни парастос у недјељу 27. јануара ов. год. у 10 сати прије подна у храму Св. Великомучника Георгија овдје.

Подгорица, 17. јануара 1908.

Ожалошћени: **Зарија Гвозденовић.**

Р. 37, Бр. 31, 1,1

БЛАГОДАРНОСТ

Течајем кратког времена, моји једини неприжаљени два сина, рекоше ми за навијек с Богом.

Па у том моме највећем губитку свршивши дуго-болно свој млађани живот,

† **КРСТО** од 24, а † **МИРКО** од 20 год.

а поред мог сиромаштва јасно је, да сам тим поразом доведен до саме ивице пропасти материјалног стања. — Но да небих прихватио просјачки штап, баш присуствујући на гробу племенита срца, у највећој мјери олакшаше моју тугу пружајући ми моћну руку у побољшању материјалног стања. Усљед чега немогу пропустити, а да свијема посебно не изјавим моју доживотну благодарност — већ за свету дужност сматрам најсрдачније захвалити свијема, који ми помоћ указаше са чиме ми, како жалост, тако и опстанак олакшаше.

Приложише у **крунама:** Шпиро Лакић 11, Јокаш Лакић 4, Радивоје Новаковић 6. Милосав Шарановић 6, Шћепан Шарановић 6, Радован Шарановић 6, Стево Шарановић 4, Ењо Шарановић 4, Милован Шарановић 2, Мико Шарановић 2, Крсто Шарановић 4, Шого Ичевић 4, Ђоко Поповић 4, Новица Вечковић 5, Јован Вечковић 3, Симон Вечковић 4, Јован Маликовић 10, Милош Маликовић 3, Павле Маликовић 3, Лазо Симоновић 40, Лука Симоновић 40, Радосав Симоновић 14, Нешко Симоновић 15, Гијо Симоновић 5, Пајо Симоновић 5, Митар Симоновић 6, Радуле Симоновић 5, Гијо Ђ. Симоновић 12, Павић Симоновић 10, Крсто Симоновић 5, Никола Симоновић 2, Нико Симоновић 2, Радован Симоновић 12, Илија Симоновић 4, Шуша Симоновић 4, Лудо Симоновић 20, Томица Симоновић 10, Јован Симоновић 12, Милић Симоновић 12, Милош Симоновић 20, Божо Симоновић 20, Митар Б. Симоновић 8, Станко Симоновић 12, Саво Симоновић 6, Ристо Симоновић 6, Петар Симоновић 6, Агица Симоновић 5, Јаков Симоновић 3, Шћепан Симоновић 3, Куjо Симоновић 6, Милица Б. Симоновић 5, Марко Симоновић 6, Радивоје Симоновић 4, Радоња Симоновић 4, Мило Симоновић 4, Вукале Симоновић 4, Кресо Симоновић 4, Вуле Симоновић 4, Андрија Симоновић 5, Мишун Симоновић 12, Ђоко Симоновић 10, кап. Бећо Перовић 6, Никола Перовић 6, Саво Перовић 8, бар. Симо Калезић 10, Милош Шарановић 5, Бећир Решетаровић 10, Ристо Решетаровић 2, Перо Радоњић 8, Петар Станишић 4, Бошко Ковачевић 2, Тијодор Ковачевић 3, Лука Ускоковић 5, Радован Ускоковић 5, Митар Томов 5, Јован Ђурковић 2, Милутин Томашевић 10, Благота Радуловић 5, Драгоје Поповић 4, Јован Андријин 3, Новица Томичин 5, Мићун Павићевић 3, Радован Секулић 4, Мијајло Секулић 2, Митар Поповић 2, Јован Разић 3, Јован Булатовић 3, Петар Калезић 2, Гавриле Калезић 3, Јошо Ивановић 5, Миљан Ивановић 4, Зеко Радовановић 6, Лука Секулић 10, бар. Нешко Брајовић 2, Јован Брајовић 2, Радосав Брајовић 2, Ново Брајовић 8, Петар Брајовић 2, Раде Брајовић 4, Мирко Брајовић 4, Бајо Брајовић 6, Јован Ф. Брајовић 3, Милета Брајовић 5, Секула Брајовић 2, Божина Брајовић 2, Јакша Брајовић 2, Шуто Брајовић 3, Никола Брајовић 4, Митар Брајовић 1, Матијаш Брајовић 3, Милован Брајовић 5, Блажо Брајовић 6, Радован Брајовић 5, Милија Брајовић 5, Милош Брајовић 4, Марко Јовановић 4, Живко Јовановић 2, Матијаш Јовановић 2, Радивоје Ђуровић 2.

Свега кр. 728.

Сушица — Д-Град, 8. јануара 1908. г.
Из благодарности. Ожалошћени: отац:
Милован Р. Симоновић.

Р. 425, Бр. 17, 1,1

ПРВА НИКШИЋСКА ШТЕДИОНИЦА У НИКШИЋУ

РАЧУН ИЗРАВНАЊА НА ДАН 31. ДЕЦЕМБРА 1907 ГОД.

ИМОВИНА (Актива)				ДУГ (Пасива)			
Акционари II кола — неуплаћена главница			43.797 03	Главница: I кола	200.000 —		
Готовина			9.204 68	II кола	100.000 —	300.000	—
Страна монета			519 05	Резервни фондови: I кола	27.966 02		
Домаће мјенице			770.860 —	II кола	2.930 81	30.896	83
Девизе			976 —	Улози на штедњу		321.157	12
Дужници — по текућ. рачунима и разни			108.467 31	Повериоци: разно	12.067 20		
Оставе			41.300 —	уписнина II кола	1.054 —		
Наплате			441 33	неисплаћена дивиденда I кола	1.496 12	14.617	32
Вредности резервног фонда			11.066 67	Дуг по меницама		250.430	—
Депоновани акцепти			30.000 —	Остављачи остава		41.300	—
Инвентар — по отпису			1.631 88	Пошиљаоци наплата		441	33
Преносна актива — реесконтна камата			2.102 87	Тантијема Управном и Надзор. Одбору		2.630	26
				Преносна пасива — камата мјеница		19.439	95
				Чиста добит: I коло — за поделу	32.345 15		
				II коло	7.108 86	39.454	01
	Круна		1,020.366 82	Круна		1,020.366	82

РАЧУН ГУБИТКА И ДОБИТКА НА ДАН 31. ДЕЦЕМБРА 1907 ГОД.

ГУБИТАК				ДОБИТАК			
Плаћена камата на улоге по текућим рачунима реесконт меница			34.927 04	Наплаћена камата по мјеницама текућ. рачунима и задоцњења		63.954	48
Плаћена провизија			313 37	Наплаћена провизија по мјеницама, наплатама и исплатама		28.516	15
Разне накнаде			737 64	Накнада меничког трошка		6.870	83
Општи трошкови: плате, награде, поштарина, станарина и т. д.			12.345 90	Разлика на курсу Стране монете и девиза		498	23
Амортизација 10% од инвентара			181 32	Разни приходи		1.270	92
Чист добитак Кр. 52.605·34							
Од чисте добити припада по чл. 96							
Резервним фондовима I и II коло 20%		10.521 07					
Тантијема Управ. и Надз. одбору 5%		2.630 26					
Остатак чисте добити:							
Акционарима I кола — за поделу Кр. 32.345·15							
„ II кола „ 7.108.86		39.454 01	52.605 34				
	Круна		101.110 61	Круна		101.110	61

Пословођа
Максим Јовановић

Благајник
Вељко Вујица

Предсједник Управног Одбора
Кап. Мато Катурић

Књиговођа
Љубомир Ђошевић

ЧЛАНОВИ:

Трипко Радовић, Мило Томашевић, Мато Чопић, Синан Лучић, Крсто Каваја, Мијајло Бојичић, Лесо Филотић, Шћепо Кустудић, Максим Јовановић, Вељко Вујица, Вуко Вулетић, Ком. Сава Ковачевић, Војвода Лазар Сочица, кап. Филип Ђурашковић, Тодор Булајић

Према наређењу чл. 29 правила штедионичних Надзорни Одбор прегледао је горње рачуне: Изравнања и Губитка и Добитка, упоредио их са осталим књигама и документима и нашао да су у свему потпуно тачни и исправни.

НИКШИЋ
14. Јануара 1908.

ЧЛАНОВИ:
Ђурица Ђуричић, Дуљо Пепић, Симат Гарчевић, Митар Никовић

Предсједник Надзорног Одбора
Јово Јовановић

П. п. Бр. 29, 1,1

Штампа К. Ц. Државне Штампарије